

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์หรือกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนา ความเจริญของประเทศขึ้นอยู่กับความเจริญของคนในประเทศนั้น ไม่ว่าความเจริญทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางการเมือง และทางวัฒนธรรม ประเทศจะเจริญไม่ได้เลยถ้าคนของประเทศไม่เจริญ กำลังคนที่มีคุณภาพย่อมช่วยให้การพัฒนาประเทศบรรลุเป้าหมาย เครื่องมือสำคัญในการพัฒนากำลังคนคือการศึกษา นับตั้งแต่ระดับพื้นฐานคือระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับสูงสุดคือระดับอุดมศึกษา เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาคือเครื่องชี้คุณภาพของพลเมืองและสภาพของสังคมว่าเด่นหรือด้อยเพียงใด ชนุ แสงสว่างศักดิ์^๒ กล่าวว่า " การสร้างประเทศที่สำคัญคือการวางรากฐานการศึกษาของประชาชนพลเมือง เพื่อให้ประชาชนช่วยกันพัฒนาประเทศตามบทบาทและความรับผิดชอบที่มีอยู่ต่อสังคม " เกตุร ลิมทอง^๓ กล่าวว่า " ความเจริญก้าวหน้าของประเทศขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชากร เพราะฉะนั้นการให้การศึกษาแก่ประชากรให้มีความรู้ความสามารถจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและจำเป็นที่สุด "

^๑ พร่อม พาณิชศักดิ์, " การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ ๓, " ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ., (๒๕๑๓), ๒๕๕.

^๒ ชนุ แสงสว่างศักดิ์, " แผนพัฒนาการบริหารและปัญหาทางการศึกษาในปัจจุบัน, " ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ., (๒๕๑๓), ๒๒๔.

^๓ เกตุร ลิมทอง, " การจัดงบประมาณการศึกษา, " การวางแผนการศึกษา, (๒๕๑๒), ๒๑๕.

นอกจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนากำลังคนแล้ว การศึกษายังเป็นการลงทุนที่ควรได้รับผลตอบแทน ๔ ประการ คือ^๔

๑. กำลังคน (Manpower) หมายถึงการศึกษาช่วยสร้างกำลังคนให้มีความต้องการของประเทศทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

๒. ทักษะและความรู้ (Skill and Knowledge) หมายถึงเครื่องมือที่จะช่วยให้บุคคลทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

๓. วัฒนธรรม (Culture) หมายถึงการสร้างวัฒนธรรมที่มีคุณภาพสูงให้แก่สังคม

๔. ความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) หมายถึงการเพิ่มผลผลิตของประชาชาติ โดยส่วนรวมหรือประสิทธิภาพในการผลิต

ผู้ที่ได้รับผลตอบแทนทั้งสี่ประการนี้คือผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่จบจากระดับประถมศึกษา เพราะเป็นระดับที่รัฐต้องลงทุนมากเนื่องจากเป็นการศึกษาระดับบังคับ ผลผลิตของการศึกษาระดับนี้ก็คือกำลังคนส่วนใหญ่ของประเทศ หากกำลังคนส่วนนี้มีคุณภาพดี ก็ถือว่ารัฐได้ผลตอบแทนคุ้มค่าและเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศ แต่ปรากฏว่าผลผลิตของการศึกษาระดับนี้ยังหาคุณภาพเท่าที่ควรไม่ ดังเช่นในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ กรมสามัญศึกษาพบว่าผู้เรียนที่จบชั้นประถมศึกษาไปแล้วอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ มีจำนวนถึงร้อยละสามสิบสาม นอกจากนี้ในแต่ละปียังมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่สอบตกซ้ำชั้นและต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ สอบตกซ้ำชั้นทั้งประเทศถึง ๓๕๐,๘๘๕ คน^๕ สิ่งต่างๆดังกล่าวมานับเป็นความสูญเสียทางการศึกษาอย่างมหาศาล และ

^๔ ชำรง บัวศรี, " เศรษฐกิจการศึกษากับการศึกษาในปัจจุบัน, " ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา , (๒๕๑๓), ๔๖.

^๕ กรมสามัญศึกษา, รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษา (พระนคร: ๒๕๑๒), หน้า ๓๘.

^๖ กรมสามัญศึกษา, รายงานประจำปี ๒๕๑๔ (พระนคร: ๒๕๑๕), หน้า ๓๘.

เป็นอุปสรรคสำคัญอันหนึ่งของการพัฒนาประเทศ

สาเหตุที่ทำให้การประถมศึกษาไม่ได้รับผลตอบแทนเท่าที่ควรมีหลายประการ และสาเหตุสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งก็คือครู เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และค่านิยมให้แก่เด็ก เป็นผู้พัฒนาเด็กให้เกิดความงอกงามทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังที่หลักการบริหารโรงเรียนค่านวิชากรตอนหนึ่งเขียนว่า " ผลการเรียนการสอนจะดีมากน้อยเพียงไร หาใช่อยู่ที่ปรัชญาการศึกษา หลักสูตร หรือวิธีสอนของครูไม่ แต่ขึ้นอยู่กับ " ตัวครูเอง " เป็นประการสำคัญ " พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีพระบรมราโชวาทไว้ตอนหนึ่งว่า "...ครูควรต้องสาธิตให้นักเรียนเห็นว่าชีวิตนี้ควรจะทำอะไร ถ้าเราสาธิตให้นักเรียนวางตัวดี ก็เชื่อว่านักเรียนจะเชื่อฟังและเชื่อตาม..."พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญของครูไว้ตอนหนึ่งว่า"การปลูกฝังให้คนเป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินที่ดีเป็นหน้าที่สำคัญ เป็นงานที่ทำด้วยปัญญาความคืด...หน้าที่ของครูจึงควรยกย่องว่า

^๓ กรมการฝึกหัดครู, หลักการบริหารโรงเรียนค่านวิชากร (พระนคร: ๒๕๑๕), หน้า ๑๐๖.

^๔ คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาของคณะกรรมการแห่งชาติ, ประมวลข้อคิดทางการศึกษาของไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๕), หน้า ๑๒ - ๑๔.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔ - ๕.

สำคัญยิ่งนัก " นอกจากนี้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช^{๑๐} และ ธนู แสงศักดิ์^{๑๑} ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณครูตามลำดับอีกว่า " ครูเป็นพ่อแม่ที่สองของเด็ก เป็นบิดามารดาในทางความรู้ ทางศีลธรรม และจรรยาบรรณต่างๆของเด็ก " และ " ทุกคนเชื่อว่าครูคือแม่พิมพ์ของชาติ ครูมีลักษณะอย่างไร เด็กก็จะมีลักษณะอย่างนั้น " ประเทศชาติจึงต้องการครูที่มีคุณภาพอย่างยิ่ง แต่ครูประถมศึกษาในปัจจุบันยังหาคุณภาพเท่าที่ควรไม่ ดังที่เกรียง เอี่ยมสกุล^{๑๒} กล่าวไว้ว่า " การที่โรงเรียนประถมศึกษาค้อยคุณภาพนั้น ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งก็คือ มาตรฐานของครูประถมศึกษายังไม่ไต่ระดับหรือยังไม่ไต่มาตรฐานเท่าที่ควรจะเป็น " ครูแต่ละคนทั้งที่จบและไม่ได้จบมาจากสถาบันฝึกหัดครูถ่ายทอดสิ่งต่างๆให้แก่เด็กแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพราะไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่และมาตรฐานความรู้ ความสามารถของครูประถมศึกษาไว้อย่างชัดเจน สิ่งนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มาตรฐานการสอนของครูประถมศึกษาอยู่ในระดับต่ำ หากได้มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาไว้ก็น่าจะช่วยให้สถาบันฝึกหัดครูผลิตครูประถมศึกษาที่มีคุณภาพได้ดี และช่วยให้มาตรฐานการสอนของครูประถมศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้น

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวมา แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและองค์การ UNICEF ได้เล็งเห็นความสำคัญของการกำหนดขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตและอบรมครูประถมศึกษาให้มีคุณภาพ จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

^{๑๐} ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, " ความคิดเห็นเกี่ยวกับครู, " ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนาสอ., (๒๕๑๗), ๒๐๑.

^{๑๑} ธนู แสงศักดิ์, " ครูกับเสถียรภาพของประเทศ, " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๗ (กุมภาพันธ์, ๒๕๑๓), ๑๒.

^{๑๒} เกรียง เอี่ยมสกุล, " ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตครู, " ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนาสอ., (๒๕๑๗), ๒๒๖.

ศึกษาขึ้น อีกประการหนึ่ง ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงได้
เข้าร่วมวิจัยส่วนหนึ่งของโครงการนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของ
ครูประถมศึกษา
- ๒. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษา
วิทยาลัยครูเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ในด้านต่างๆ
ต่อไปนี้
  - ๒.๑ ความรู้ของครู แบ่งออกเป็น
    - ๒.๑.๑ ความรู้วิชาสามัญ
    - ๒.๑.๒ ความรู้วิชาครู
  - ๒.๒ ทักษะในการสอนของครู
  - ๒.๓ ทัศนคติของครู
  - ๒.๔ หน้าที่และงานของครู

สมมุติฐานของการวิจัย

ครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัดอุตรดิตถ์มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาเหมือนกัน

ขอบเขตของการวิจัย

- ๑. ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาที่นำมาศึกษาค้นคว้า
ประกอบด้วย ๔ หมวด คือ หมวด ก. ความรู้ของครู ซึ่งแบ่งเป็นความรู้วิชาสามัญและ
ความรู้วิชาครู หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู หมวด ค. ทัศนคติของครู และ
หมวด ง. หน้าที่และงานของครู
- ๒. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เฉพาะครูประจำการจำกัดขอบเขต
อยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ ส่วนนักศึกษาวิทยาลัยครูจำกัดขอบเขตอยู่ในวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
- ๓. ศึกษาความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรโดยไม่คำนึงถึงเพศ อายุ
ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมทางสังคม

๓. สร้างจุกมุ่งหมายเฉพาะของแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยอาศัยรายการขอบเขต
หน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาซึ่งกำหนดไว้ชั่วคราว
๔. สร้างแบบสอบถามครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูฉบับชั่วคราว โดยใช้
จุกมุ่งหมายเฉพาะของแบบสอบถามเป็นแนวทาง
๕. นำแบบสอบถามฉบับชั่วคราวไปทดลองใช้กับครูประจำการในจังหวัดพระนครศรี
อยุธยา จำนวน ๑๕ คน และนักศึกษาวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๕ คน
๖. วิเคราะห์แบบสอบถามและนำมาปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์
๗. สํารวจโรงเรียนและครูประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ และนำแบบ
สอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามครูประจำการ จำนวน ๒๕๐ คน และนักศึกษาวิทยาลัยครู
จำนวน ๕๐๐ คน ในจังหวัดอุตรดิตถ์
๘. รวบรวมแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยคิดค่าร้อยละ (percent)
Z- test และ chi - square
๙. อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอแนะ

คำจำกัดความ

๑. ความคิดเห็น หมายถึงความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็นในสิ่งใดสิ่ง
หนึ่ง ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ ในที่นี้หมายถึงความคิดเห็นที่ได้จากการ
ตอบแบบสอบถาม
๒. ครูประจำการและครูประถมศึกษา หมายถึงครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถม
ศึกษาทุกสังกัด ที่มีชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๗
หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ - ๗ โดยได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน

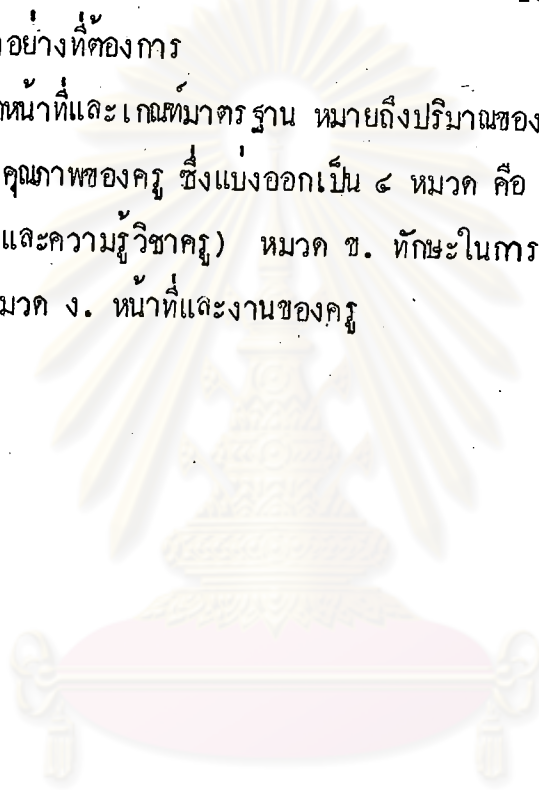
^{๑๐} Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw - Hill Book Company, 1973), p.399.

๓. นักศึกษาวิทยาลัยครู หมายถึงผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาปีที่ ๒ และชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงปีที่ ๑ หรือ ปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูอุดรดิตถ์ และต้องผ่านการฝึกสอนในระดับประถมศึกษามาแล้ว

๔. ขอบเขตหน้าที่ หมายถึงสิ่งที่กำหนดหน้าที่ของบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง

๕. เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึงมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณลักษณะบางอย่างที่ต้องการ

๖. ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน หมายถึงปริมาณของหน้าที่และมาตรฐานที่ใช้เป็นเครื่องแสดงถึงคุณภาพของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ หมวด คือ หมวด ก. ความรู้ของครู (ความรู้วิชาสามัญและความรู้วิชาครู) หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู หมวด ค. ทัศนคติของครู และหมวด ง. หน้าที่และงานของครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย